

5781

9

ΤΡΙΑΚΟΝΤΑΠΕΝΤΑΕΤΗΣ ΔΡΑΣΙΣ

ΤΟΥ

ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

“ΑΝΑΤΟΛΗ,,



---

ΤΥΠΟΙΣ : ΚΟΡΩΝΑΙΟΥ ΔΕΝΑΞΑ ΣΙΑ

ΑΘΗΝΑΙ

1925

Ὁ Μικρασιατικὸς Σύλλογος «Ἀνατολή» προβαίνει σήμερον εἰς τὴν διὰ βραχυτάτων δημοσφεισιν τοῦ μακροῦ καὶ πολυσχιδοῦς ἔργου αὐτοῦ, ἵνα παράσχη εἰς τὴν διὰ στοργῆς περιβαλοῦσαν αὐτὸν Ἑλληνικὴν Κοινωνίαν ἀπτήν ἀπόδειξιν ὅτι *«τὰ τάλαντα ἅτινα ἔδωκεν αὐτῷ δὲν ἔκρυπεν ἐν τῇ γῆ, ἀλλ' εἰργάσατο ἐν αὐτοῖς»*, ἀποδοὺς πολλαπλασίασινα εἰς Ἐθνικὴν μόρφωσιν καὶ τελείωσιν ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ.

\*  
\* \*

Νῦν δὲ, μετὰ τὴν ὑπερέραν θρήνων καὶ κοπετῶν καταστροφὴν, ὁ Σύλλογος πλὴν τῶν ἄλλων, ποικίλων καὶ θετικῶν ὑπηρεσιῶν, ἃς παρέσχε καὶ παρέχει εἰς τὸν προσφυγικὸν κόσμον, ἵδρυσεν ἐν τοῖς συνοικισμοῖς «Συγγροῦ», «Βύρωνος», «Νέας Ἰωνίας» καὶ «Δραπετσῶνος» ἐν Πειραιεῖ τέσσαρας πλήρεις νυκτερινὰς σχολάς, ἐν αἷς οἱ καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν ὑπὲρ τοῦ ἄρτου αὐτῶν ἐργαζόμενοι ὄρφανοὶ προσφυγόπαιδες μορφοῦνται Ἑλληνοπρεπῶς καὶ διαπλάσσονται εἰς πολίτας χρησίμους τῇ τε Κοινωνίᾳ καὶ τῷ ἔθνει καθόλου.

Πλὴν δὲ τούτου, ὁ Σύλλογος ἀπεφάσισε νὰ προβῇ εἰς τὴν περισυλλογὴν, διάσωσιν καὶ διαφύλαξιν πάντων τῶν τεκ-

μηρίων τοῦ Ἑλληνικοῦ καὶ Χριστιανικοῦ χαρακτῆρος τῆς Μικρᾶς Ἀσίας κατὰ τὸν χρόνον τῆς καταστροφῆς, συγκεντρῶν οὕτω τὰ ἀπαράγραπτα δίκαια ἡμῶν ἐπὶ τῆς Μικρασιατικῆς Ἑλλάδος, τῆς Ἑλλάδος ἐκείνης, ἐν ἣ ἀνεδείχθησαν αἱ ἐν παντὶ μεγάλαι Ἑλληνικαὶ διάνοιαι, αἵτινες οὐ μόνον τὸν Ἑλληνικὸν κόσμον ἀπηθανάτησαν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀνθρωπότητα σύμπασαν ἐξύψωσαν ἀπὸ τῆς ζωοφυτικῆς αὐτῆς καταστάσεως εἰς τὴν περιωπὴν, ἐφ' ἣ νῦν σεμνύνεται.

\* \*

Ἡ τοῦ τοιοῦτου φιλανθρώπου καὶ ἐθνικωτάτου προγράμματος ἐφαρμογὴ ἀποτελεῖ βεβαίως ἔργον χαλεπόν.

Ἄλλ' ὁ Σύλλογος ἔχειται χρηστοτάτων ἐλπίδων, ὅτι ἢ ἐν παντὶ ἀγαθῷ ἔργῳ προφρόνως ἐλευθεριάζουσα Ἑλληνικὴ ψυχὴ θὰ προσέλθῃ κατὰ πάντα τρόπον ἐπίκουρος τῷ Συλλόγῳ πρὸς πραγμάτων τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ τούτου λαμβάνουσα, δὲ ὑπ' ὅσιν τὴν ἐν τῷ τεύχει τούτῳ ἐκπιθεμένην δρᾶσιν αὐτοῦ ἐν τῷ παρελθόντι, θὰ εἴπῃ αὐτῷ τὸ τοῦ Εὐαγγελίου: *εὖ δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ, ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστὸς ἐπὶ πολλῶν σε καστήσω*»

*Ἐν Ἀθήναις τῇ 2ῃ Φεβρ. 1925.*

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Μικρασιατικοῦ Συλλόγου «Ἀνατολή»

**Κωνστ. Γ. Λαμέρας.**

5

Ο ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ἢ «ἈΝΑΤΟΛΗ»,  
ΙΔΡΥΘΗ. ΤΗ. 20 ΜΑΪΟΥ 1891 ΚΑΙ ΕΚΤΟΤΕ  
ΕΠΙ ΣΕΙΡΑΝ ΤΡΙΑΚΟΝΤΑΤΕΣΣΑΡΩΝ ΕΤΩΝ  
ΕΞΑΚΟΛΟΥΘΕΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΩΝ ΑΝΕΛΛΙΠΩΣ,

Πρώτιστον καὶ σπουδαιότατον κατάρθωμα τοῦ Συλλόγου ὑπῆρξε τοῦτο, ὅτι τοὺς κατοίκους τῶν διαφόρων ἐπαρχιῶν τῆς Μ. Ἀσίας, διακρινομένους πρότερον εἰς Τραπεζουντίους, Καππαδόκας, Ἰκονεῖς, Κυζικινούς, Προυσαεῖς, Σμυρναίους, Πισίδας, Ροδίους, Μιτυληναίους, Σαμίους κ.λ.π. οὐδένα δὲ κοινὸν πρὸς ἀλλήλους σύνδεσμον αἰσθανομένους κατάρθωσε νὰ διδάξῃ αὐτοὺς, ὅτι εἶναι τέκνα μᾶς καὶ τῆς αὐτῆς πατρίδος, ἐνιαίας καὶ ἀδιαίρετου, τῆς κοιτίδος τοῦ Ἑλληνισμοῦ Μ. Ἀσίας, νὰ καλλιεργήσῃ ἐν αὐτοῖς τὸ αἶσθημα τῆς ἐνότητος καὶ τῆς ἀλληλεγγύης καὶ νὰ ἐμπνεύσῃ αὐτοῖς ὑπερηφάνειαν ἐπὶ τῇ κοινῇ προσηγορίᾳ «Μικρασιᾶται.»

\* \*

Διὰ κοινῶν συνεντεύξεων καὶ διαλέξεων περὶ τοῦ μεγαλείου τῆς κοινῆς πατρίδος Μ. Ἀσίας ὑπεδαύλιζεν ὁ Σύλλογος καταλλήλως ἐν ταῖς ψυχαῖς τῶν μελῶν αὐτοῦ τὴν φιλοτιμίαν, ὅπως πραγματεύηται ἕκαστος περὶ τῆς ἰδιαιτέρας πατρίδος αὐτοῦ ὑπὸ ἔποψιν θρησκευτικῆν, ἐκπαιδευτικῆν, κοινωνικῆν, οἰκονομικῆν, ἱστορικῆν καὶ πραγματικῆν, γλωσσολογικῆν καὶ λαογραφικῆν καὶ ἐνέπνεεν ὁ Σύλλογος εἰς τὰς καρ-

δίας τῶν νεαρῶν Μικρασιατῶν φοιτητῶν τὸν ἐνθουσιασμόν, ὅπως ἐν τῇ μετ' ὀλίγον δράσει αὐτῶν ἐν τῇ ἰδίᾳ ἕκαστος πατρίδι κηρύττει τὸ Εὐαγγέλιον τῆς ὁμογενείας τῶν Μικρασιατῶν καὶ πραγματοποιῆ τοὺς εὐγενεῖς, ἀμέσους καὶ ἐμμέσους, σκοποὺς τοῦ Συλλόγου πρὸς ἀνύψωσιν τῆς τε ἰδίας καὶ τῆς κοινῆς μεγάλης πατρίδος Μικρᾶς Ἀσίας.

\* \*

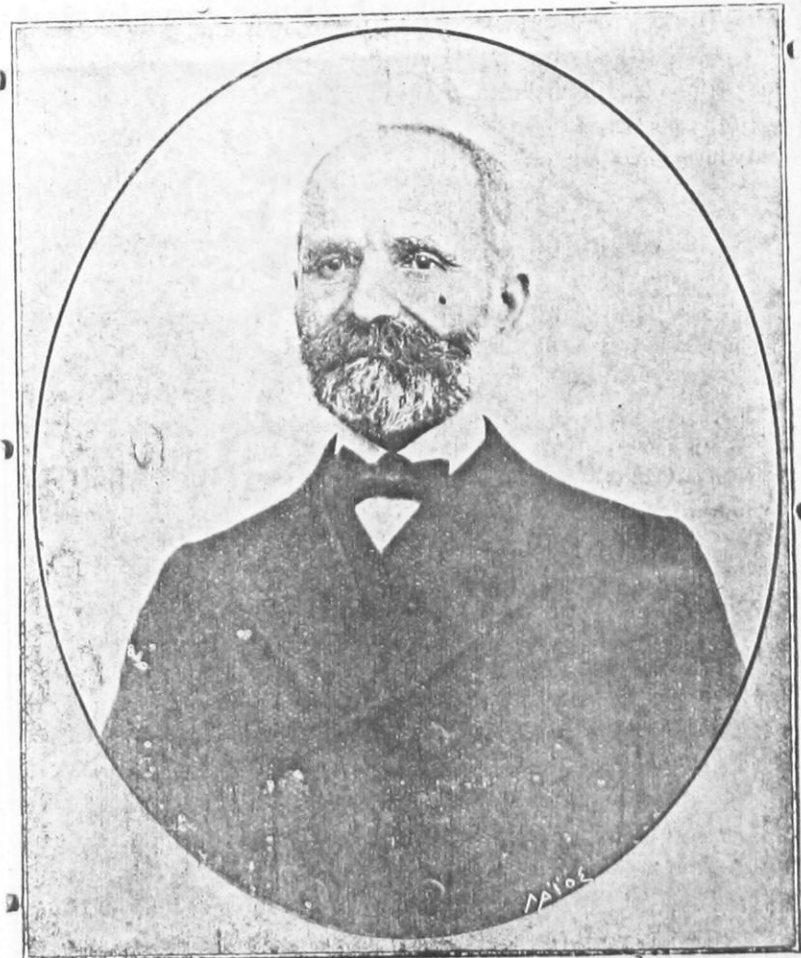
Συνέταξε καὶ ἐξετύπωσε πλεῖστα ὑπομνήματα περὶ τε τῶν θρησκευτικῶν καὶ τῶν ἐθνικῶν ἀναγκῶν καὶ κινδύνων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ ὑπεδείκνυεν ἕκαστοτε τὰ μέσα, δι' ὧν θ' ἀπέβαινε δυνατόν οὐ μόνον νὰ ἐξασφαλισθῇ ὁ ἐθνικὸς βίος τῶν ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ Ἑλλήνων, ἀλλὰ καὶ νὰ μεταβληθῇ ἡ Μικρὰ Ἀσία εἰς πλουτοπαραγωγὸν ἀγρὸν τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους ἀπὸ πάσης ἀπόψεως.

\* \*

Ὅπως διαφωτίσῃ ὁ Σύλλογος τὸ Ἑλληνικὸν κοινὸν περὶ τῆς σπουδαιότητος τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἐθέσπισεν ἐτησίαις ἐορτάς, εἰς ἃς συνεκάλει πάντας τοὺς Ἀθηναίους καὶ ἰδίᾳ τοὺς ἄρχοντας καὶ ἀνέπτυσσεν εἰς αὐτοὺς τὴν ἀγνοούμενην περίδοξον Ἑλληνικὴν χώραν. Ἴνα δὲ ἡ διδασκαλία αὕτη γίνηται ἀποτελεσματικωτέρα, ὁ Σύλλογος κατ' ἔτος ἐώρταζε μετὰ τῶν μακρὰν τῆς πατρίδος τῶν Μικρασιατῶν, τῇ παραμονῇ τῆς πρώτης ἐκάστου ἔτους, τὴν πάτριον ἐορτὴν τῆς *Βασιλοπῆτας*, εἰς ἣν ἐκαλοῦντο τὰ ἐπίσημα τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτείας πρόσωπα, ἵνα ἐν εὐφροσύνῃ μετὰ τῶν Μικρασιατῶν συνεορτασμῶ ἀκούσῃσι περὶ τῆς καταστάσεως τῆς Μ. Ἀσίας καὶ ἀντιληφθῶσι τοῦ πρὸς πρόοδον φλογεροῦ πόθου τῶν εἰς πᾶσαν θυσίαν προθύμων τέκνων αὐτῆς.

\* \*

Κατὰ ἑκατοντάδας ἀριθμοῦνται αἱ Κοινότητες, εἰς ἃς ὁ Σύλλογος ἀπέστειλε βιβλία πρὸς πλουτισμὸν τῶν βιβλιοθηκῶν αὐτῶν, βιβλία δι-



ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΔΗΣ  
Ἰδρυτὴς καὶ ἐπὶ 34 ἔτη Πρόεδρος τοῦ Συλλόγου

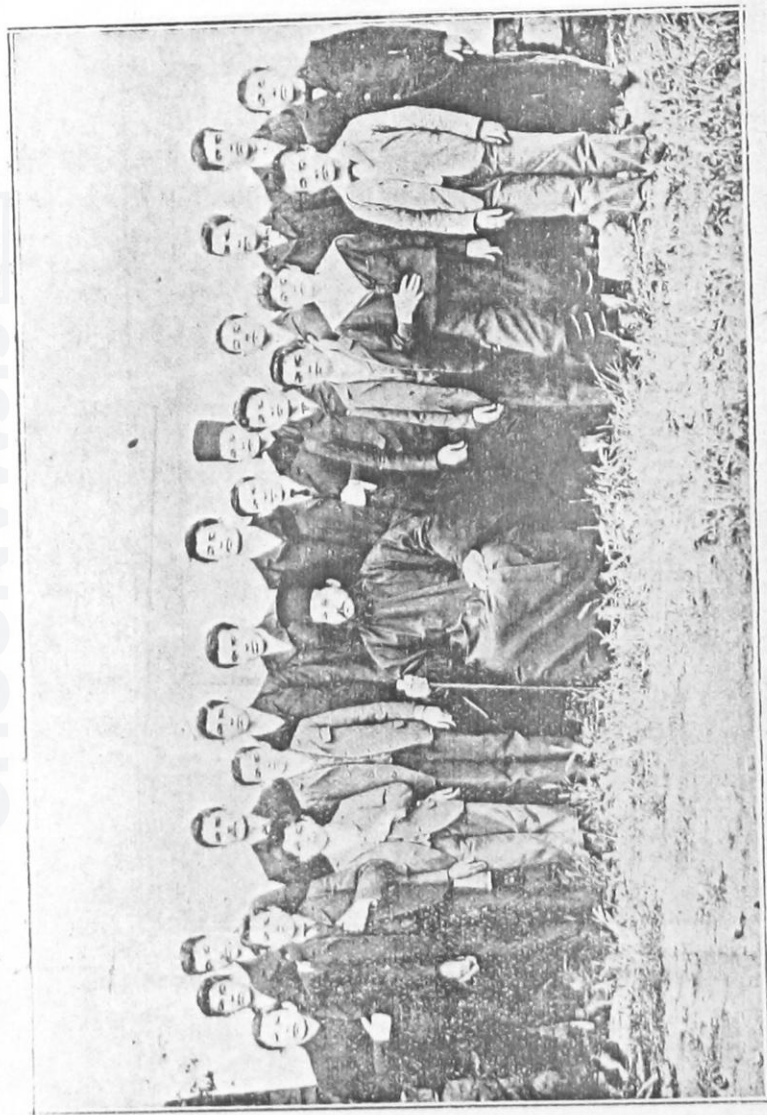
δακτικά πρὸς χρῆσιν τῶν ἀπόρων μαθητῶν, πίνακας γεωγραφίας, ζωολογίας, βοτανικῆς πρὸς χρῆσιν τῶν Σχολείων καὶ ἐξωραϊσμὸν αὐτῶν. Εἰς τὰς Ἐκκλησίας ὡσαύτως πολλῶν πτωχῶν Κοινοτήτων ὁ Σύλλογος ἀπέστειλεν ἐκκλησιαστικά βιβλία καὶ ἄμφια ἱερατικά καὶ σκευὴ ἐκκλησιαστικά ἐπιδιδῶν οὕτω ἐκ παραλλήλου τὴν τε διάδοσιν τῆς ἑλληνοπρεποῦς μορφώσεως, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐνίσχυσιν τῆς Ὁρθοδοξίας κατὰ πολλῶν καὶ κινδυνωδῶν ἐξωθεν ἐνεργειῶν.

Ὁ Σύλλογος ὑπῆρξε πάντοτε τὸ ἄνυλον τῶν ἐκ φλογερᾶς φιλομαθίας ἄνευ ἐφοδίων καταφευγόντων εἰς τὴν φωτοδότειραν πρωτεύουσαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους, ἵνα σβέσωσι τὴν πρὸς τὰ γράμματα δίψαν αὐτῶν. Ὁ Σύλλογος καὶ προθύμως καὶ πατρικῶς ἐπροστάτευσεν πάντας τούτους καὶ φιλοστοργότατα περιέθαλψε, πολυειδῶς δὲ καὶ ποικιλοτρόπως ἐνεργῶν κατὰ τὸν νῦν ἐξασφαλίσθη αὐτοῖς τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ εὐγενοῦς καὶ ἀξιοζήλου πόθου αὐτῶν.

Πρὸς ἀρτιωτέραν ἐπιτυχίαν τοῦ ὑψηλοῦ αὐτοῦ σκοποῦ ὁ Σύλλογος ἐξέδωκε πλὴν ἄλλων βιβλίων, ὡς τὰ «ἀντιπαπικά», αἱ «ἐπιτηρίδες» αὐτοῦ, καὶ τὸ περιοδικὸν «Ξενοφάνην», ἐν ᾧ ἀπεθησαυρίζοντο πλεῖστα ὄσα καὶ πολυτιμότερα γνώσεις περὶ τῆς παλαιᾶς δόξης τῆς Μ. Ἀσίας, περὶ τῶν ἀτελευτήτων διὰ τῶν αἰῶνων δεινοπαθημάτων αὐτῆς, περὶ τῶν πρὸς διάσωσιν τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐθνικότητος ἀγώνων αὐτῆς, περὶ τῶν κατὰ τῆς Ὁρθοδοξίας ἐνεργειῶν τῶν προπαγανδῶν, περὶ τῶν ἡθῶν καὶ ἐθίμων καὶ τῶν γλωσσικῶν ἰδιωμάτων ἐκάστης ἐπαρχίας, περὶ τῆς ἐπιδόσεως ἐκάστης τούτων ἐκ τοῖς γράμμασι καὶ τῆ καθόλου πρὸδοφ.

Ἡ «Ξενοφάνης», τὸ μνημειῶδες τοῦτο ἔργον τοῦ Συλλόγου, ἀποτελεῖ σειρὰν ἑπτὰ τόμων, ἐκάστου τούτων ἀπαρτιζομένου ἐκ σελί-

δων ἑξικοσίων, ἀλλ' ἡ ἔκδοσις αὐτοῦ ἀναστύλη ἔνεκεν τῆς ἐπισκηψίας δεινῆς καὶ μακρᾶς πολιτικῆς ἀνωγαλίας.



Οἱ μαθηταὶ τῆς Δ τάξεως τοῦ ἐν Πάτρῳ Ἱεροδιδασκαλεῖον μετὰ τοῦ Διευθυντοῦ αὐτῶν

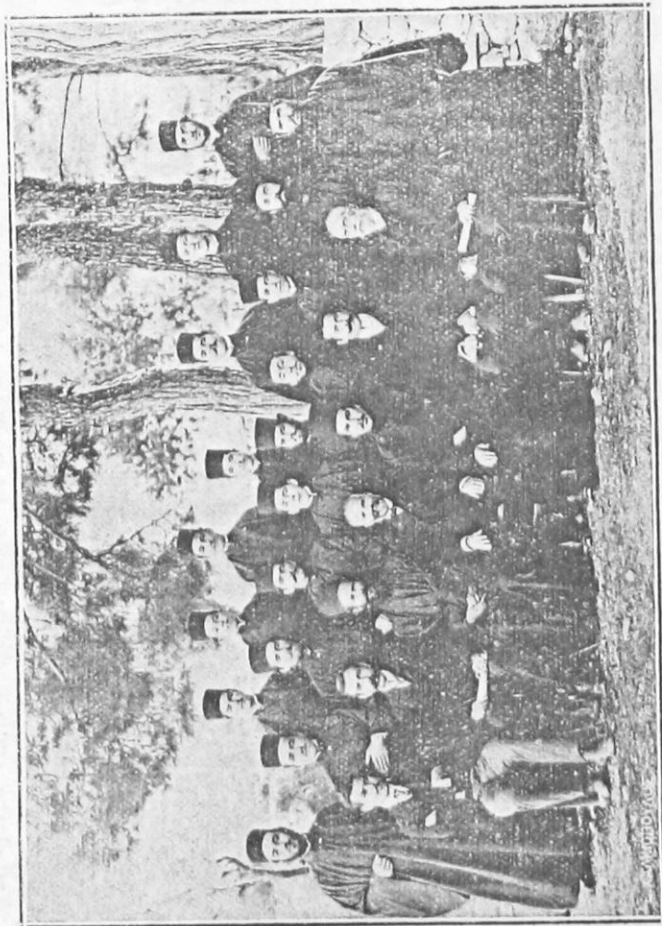
Ο Σύλλογος πιστεύων ἀδιστάκτως ὅτι αἱ πτωχαὶ ἀλλὰ φιλότιμοι Ἑλληνικαὶ κοινότητες τῆς Μ. Ἀσίας ἐκθύμως θὰ εἰργάζοντο ὑπὲρ τῆς ἠθικῆς καὶ διανοητικῆς μορφώσεως τῶν τέκνων αὐτῶν, ἐὰν ἐτύγχανον μικρᾶς τινοῦ ἔξωθεν ἐπικουρίας, ἐξέλεγε τοὺς φιλομαθεστατοὺς μαθητὰς καὶ μαθητρίαις καὶ ἐξεπαίδευεν αὐτοὺς ἰδίαις δαπάναις καὶ ἐνεργείαις ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ, τῇ Ριζαρείῳ Σχολῇ, ἐν τῷ Ἀρσακείῳ καὶ ἐν τοῖς Διδασκαλείοις τῆς τε ἐλευθέρου καὶ τῆς ἀλυτρώτου πατρίδος, ὑπὸ τὸν ἀπαράβατον ὄρον, ὅπως μετὰ τὸ πέραν τῶν σπουδῶν αὐτῶν ὑπηρετήσωσιν εἰς τὰς πατρίδας αὐτῶν ἐν ἀρχῇ μὲν ὡς διδάσκαλοι, βραδύτερον δὲ ὡς ἔγγαμοι ἱερεῖς.

Οἱ οὕτω δὲ δαπάναις καὶ ἐνεργείαις τοῦ Συλλόγου ἐκπαιδευθέντες νέοι καὶ νεάνιδες ἀνήλθον κατὰ τὸ μέχρι τῆς καταστροφῆς χρονικὸν διάστημα εἰς **πεντακοσίους εἴκοσι καὶ ἑπτὰ**, κατὰ τὰ ἐπίσημα βιβλία τοῦ Συλλόγου.

Ἄλλ' ὁ Σύλλογος ταχέως ἀντελήφθη, ὅτι ὁ μὲν θερσιμὸς πολὺς, οἱ δὲ ἐργάται ὀλίγοι. Δι' ὃ ἔσπευσε δι' ἀόκνων καὶ πολυμόχθων ἐνεργειῶν νὰ ἰδρῦσῃ ἐν Πάτμῳ, τῷ 1901, τὸ **Ἱεροδιδασκαλεῖον τῆς Ἀποκαλύψεως**, οὗτινος οἱ τρόφιμοι διὰ τετραετοῦς διδασκαλίας καὶ εὐρυτάτου κύκλου μαθημάτων θρησκευτικῶν, παιδαγωγικῶν, φιλολογικῶν, μαθηματικῶν, γεωπονικῶν καὶ τεχνικῶν, κατηρτίζοντο ὡς ἄριστα, ὅπως ὑπηρετήσωσι καὶ οὗτοι εἰς τὰς πατρίδας αὐτῶν ἐν ἀρχῇ μὲν ὡς διδάσκαλοι, βραδύτερον δὲ ὡς ἔγγαμοι ἱερεῖς.

Τὸ Ἱεροδιδασκαλεῖον τοῦτο ἐλειτούργησεν ἐν τῇ ἀπὸ τοῦ 1713 λειτουργούσῃ περιωνύμῳ **Πατριάδι Σχολῇ**, ἀλλ' ὁ Σύλλογος πρὸς μεταρρυθμίσιν καὶ εὐρύνσιν ταύτης ἔδαπάνησε πεντακοσίας εἴκοσιν] λίρας Τουρκίας.

Διὰ μισθοὺς δὲ Καθηγητῶν καὶ ὑπηρετικοῦ προσωπικοῦ ὁ Σύλλογος ἔδαπάνησε ἑτησίως λίρας Τουρκίας τριακοσίας ὀγδοήκοντα, διὰ τρο-



Οἱ μαθηταὶ τῆς Δ τάξεως τοῦ ἐν Σάμῳ Ἱεροδιδασκαλείου μετὰ τῶν Καθηγητῶν αὐτῶν.  
Ἐν τῷ μέσῳ ὁ Πρόεδρος τῆς «Ἀνατολῆς» κ. Μαρτ. Εὐαγγελίδης

φεῖα δὲ μαθητῶν καὶ προσωπικοῦ ἔδαπάνησε περὶ τὰς 700 λίρας Τουρκίας ἑτησίως.

\* \*

Ἐν ἔτει δὲ 1906 ὁ Σύλλογος ἵδρυσεν τὸ ἐν Σάμῳ Ἱεροδιδασκαλεῖον ἢ «*Ἀνατολή*» ἔχον τὸν αὐτὸν σκοπὸν καὶ τὸ αὐτὸ πρόγραμμα οἶον καὶ τὸ ἐν Πάτμῳ. Τὸ Ἱεροδιδασκαλεῖον «*Ἀνατολή*» ἐστεγάσθη ἐν τῇ ἐν Μαλαγαρίῳ τῆς Σάμου Μαυρογενεῖῳ Σχολῇ. Ἄλλ' ἡ Σχολὴ αὕτη εἶχεν ἀνεγερθῆ πρὸς στέγασιν 35 μόνον μαθητριῶν, δι' ὃ ὁ Σύλλογος ἠναγκάσθη νὰ δαπανήσῃ περὶ τὰς ὀκτακοσίας περίπου λίρας Τουρκίας πρὸς διαρρύθμισιν τοῦ κτιρίου τούτου καὶ πρὸς κατασκευὴν ἰδίας πτέρυγος, ὅπως καταστήσῃ τοῦτο ἐπαρκὲς εἰς τοὺς ὑπερεκατὸν τροφίμους αὐτοῦ ὡς καὶ εἰς τοὺς ἐν αὐτῷ οἰκοῦντας καθηγητάς.

Ἐδαπάνησα δὲ ἐτησίως ὁ Σύλλογος ἑξακοσίας ὀγδοήκοντα λίρας Τουρκίας διὰ μισθοῦς τῶν ὀκτῶ Καθηγητῶν καὶ τοῦ ὑπηρετικοῦ προσωπικοῦ, διὰ τροφεία δὲ τῶν μαθητῶν καὶ τῶν Καθηγητῶν περὶ τὰς *χιλίας τετρακοσίας* λίρας Τουρκίας ἐτησίως.

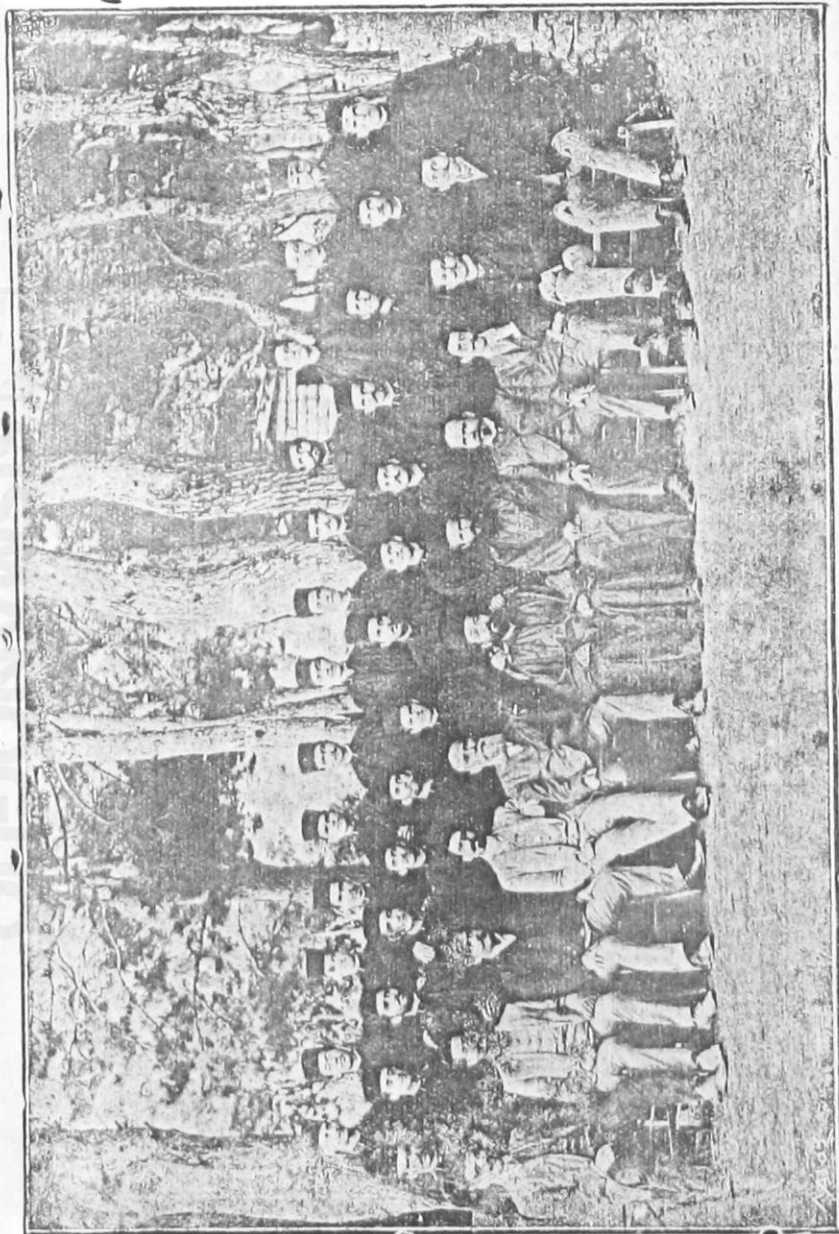
\* \*

Ἐν τοῖς Ἱεροδιδασκαλείοις τούτοις, τῆς τε «*Ἀποκαλύψεως*» καὶ τῆς «*Ἀνατολῆς*» ἐφοίτησαν, κατὰ τὰ ἐπίσημα μητρώα, *ἑξακόσιοι ἑνενηκόντα δύο* μαθηταί.

Ἐκ τῶν μοθητῶν τούτων ἐλάχιστοι μόνον ἦσαν ἰδιοσυντήρητοι πληρώνοντες καὶ οὗτοι τὸ μικρὸν ποσὸν τῶν δέκα μόνον λιρῶν, πάντων δὲ τῶν ἄλλων ἡ δαπάνη διατροφῆς, ἱματισμοῦ, βιβλίων καὶ γραφικῆς ὕλης κατεβάλλετο ὑπὸ τοῦ Συλλόγου.

\* \*

Πάντες οἱ μαθηταὶ οὗτοι στρατολογούμενοι ἐκ τῶν ἐσχατιῶν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ ἐκ τῶν ξενογλώσσων ἰδίᾳ περιφερειῶν αὐτῆς, ἔτιχον



Οἱ Καθηγηταὶ μετὰ τῶν μαθητῶν τῆς — — τάξεως τοῦ Ἱεροδιδασκαλίου «Ἀνατολῆς» ἐν Σάμῳ

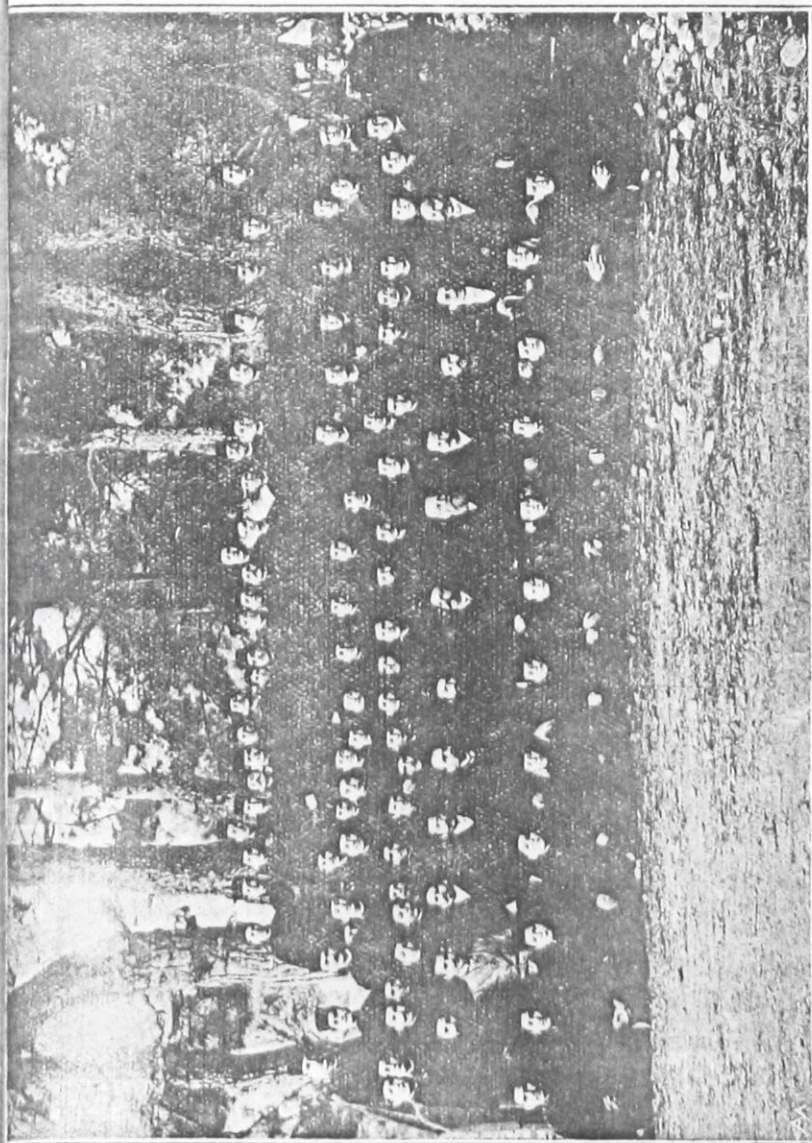
πτυχίου διδασκαλιστοῦ καὶ ἀπῆλθον εἰς τὰς μεμακρυσμένας ἐκεῖνας γωνίας τῆς Μ. Ἀσίας καὶ εἰργάσθησαν μετ' ἐνθουσιασμοῦ ὑπὲρ τῆς Ἑλληγοπρεποῦς διαπλάσεως τῆς Μικρασιατικῆς ἡμῶν κοινωνίας εἰς διηνεκὴ πάντοτε ἐπικοινωνίαν πρὸς τὸν Σύλλογον διατελοῦντες.

Κατὰ δὲ τοὺς ἀπὸ τοῦ 1914 καὶ ἐντεῦθεν δεινοὺς διωγμοὺς πολλοὶ τῶν ἀποστόλων τούτων καὶ μαθητῶν τοῦ Συλλόγου ἀπέθανον ἐν ταῖς φυλακαῖς ἢ ἐμαρτύρησαν ἐν ἔξορίᾳ καὶ ἄλλοι τούτων καὶ πολλοὶ ἀπηγγονίσθησαν ἢ ἐσφάγησαν, διότι κατὰ τούτων κυρίως ἐστράφη ἡ κλασικὴ εἰς ἐμφάνισιν καὶ κολοσσιαία εἰς μέγεθος Τουρκικὴ κακουργικότης.

Οἱ δὲ διασωθέντες ἐκ τούτων διεπεραιώθησαν εἰς τὴν ἐντεῦθεν τοῦ Αἰγαίου Ἑλλάδα καὶ ἀγωνίζονται καὶ πάλιν ἐν τῇ πρώτῃ γραμμῇ, ὡς διδάσκαλοι καὶ ὡς ἐφημέριοι διαφόρων κοινοτήτων, προπαρασκευάζοντες καὶ προπονοῦντες τοὺς ἐργάτας αἰσιωτέρου μέλλοντος τοῦ ἀναξιοπαθήσαντος Γένους ἡμῶν

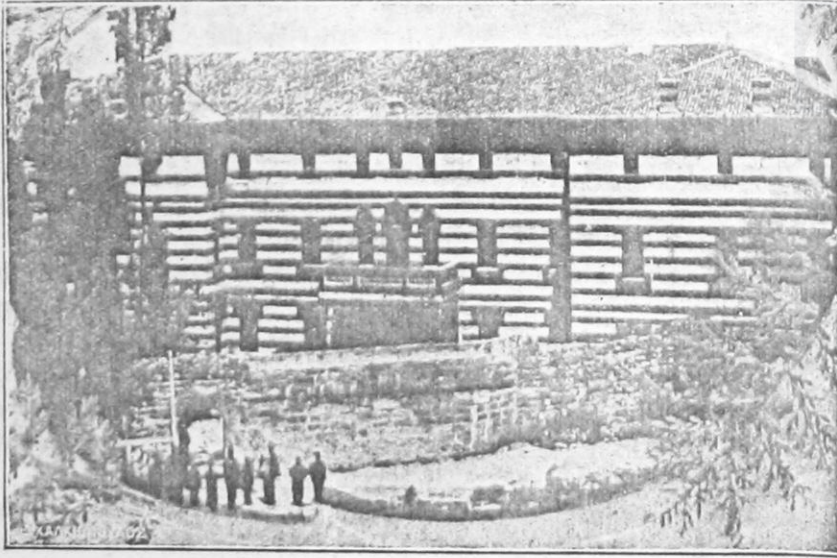
..

Ἄλλὰ καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀποστόλων τούτων ὁ Σύλλογος ἐθεώρησεν ἀνεπαρκῆ πρὸς ἀνάπλασιν τοῦ πρὸς μάθησιν καὶ μόρφωσιν ὀργῶντος Μικρασιατικοῦ κόσμου. Διὸ μετὰ πολυταλαίπωρον ἀγῶνα ἱδρυσεν ἐν τῇ ἀπωτάτῃ Καπποδοκίᾳ τὸ ἐν Φλαβιανοῖς (Ζινζίδερε) Διδασκαλεῖον Νηπιαγωγῶν, οὗ τινος αἱ μαθήτρια ἠπροσλαμβάνόμενα ἐκ τῆς τελευταίας τάξεως τῶν Ἀνωτέρων ἐν Μ. Ἀσίᾳ Παρθεναγωγείων κατηρτίζοντο ὑπὸ εἰδικῶν καὶ ἐμπείρων Διδασκαλισσῶν, ἀποστελλομέ-  
 ἔξ Ἀθηνῶν, ὡς καὶ ὑπὸ δοκίμων Καθηγητῶν, τελειότατοι Νηπταγωγοὶ καὶ ἀπῆρχοντο ὅπως μεταδώσωσι τὴν Ἑλληνίδα φωνὴν εἰς τὰς ξενογλώσσους μὲν, ἀλλ' Ἑλληνικωτάτας τῆς μέσης καὶ τῆς Ἀνατολικῆς Μικρᾶς Ἀσίας κοινότητας.



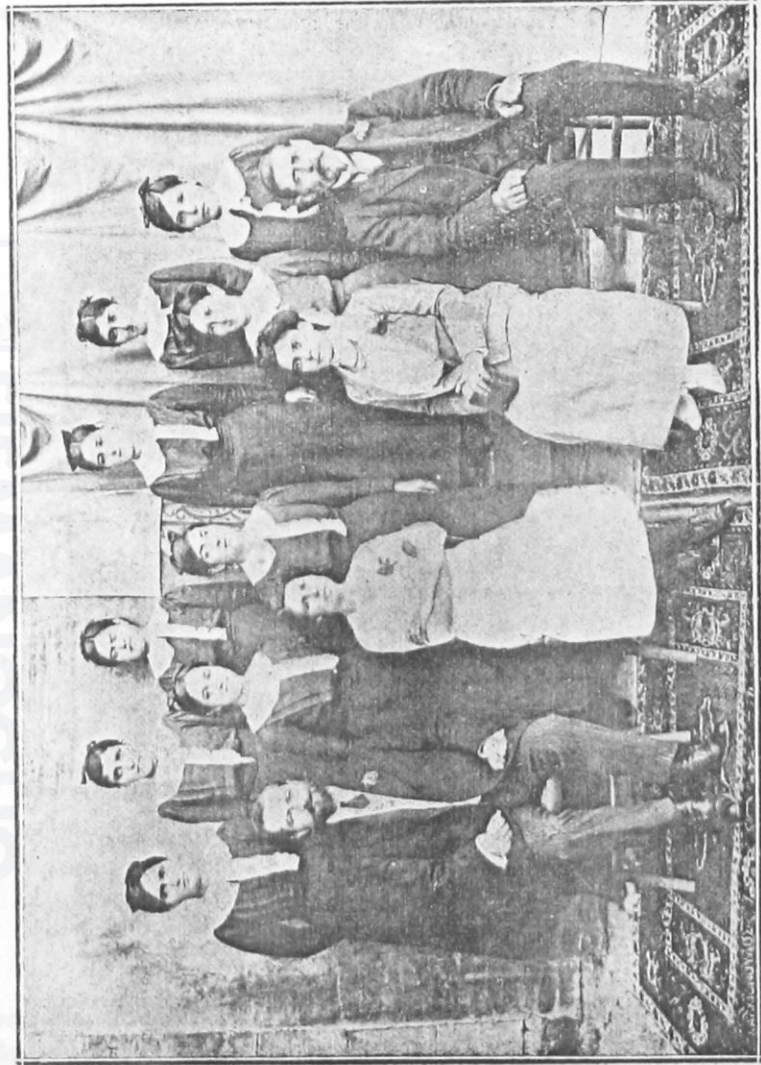
Οἱ μαθηταὶ τοῦ Ἱεροδιδασκαλείου «Ἀνατολή» ἐν Σάμω

Ἡ ποικίλη δὲ αὐτὴ ὑπὲρ τῶν Σχολείων καὶ τῶν Ἐκκλησιῶν δραΐς τοῦ Συλλόγου ἐξησφάλισεν αὐτῷ ταχέως τὴν ἐκτίμησιν καὶ τὸν σεβασμὸν τῶν κοινοτικῶν ἀρχῶν συμπάσης τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, οὕτως



Τὸ ἐν Φλαβιανοῖς (Ζινζίδερε) Διδασκλεῖον Νηπιαγωγῶν τοῦ Συλλόγου «Ἀνατολή».

ὥστε αἱ Κοινότητες διὰ πᾶν ἐκκλησιαστικὴν καὶ ἰδίᾳ ἐκπαιδευτικὸν αὐτῶν ζήτημα ἀπηυθύνοντο μετὰ θάρρους πρὸς τὸν Σύλλογον, ὡς πρὸς φιλόστοργον πατέρα, ἀπεκδεχόμεναι μετὰ πεποιθήσεως τὴν λυσιτε-



Αἱ μαθήτριά τῆς Β' τάξεως τοῦ ἐν Φλαβιανοῖς Διδασκαλείου Νηπιαγωγῶν τοῦ Συλλόγου μετὰ τῆς Διευθυντρίας καὶ τῶν Καθηγητῶν.

λεστέραν θεραπείαν πάσης αὐτῶν ἀνάγκης. Οὕτω δὲ βαθμηδὸν ὁ Σύλλογος κατέστη ἀληθὲς *Ἐπιμελητὴν Παιδείας* συντάσσων προγράμματα, ἐκδίδων κανονισμοὺς καὶ ὥρολόγια, διορίζων καὶ μεταθέτων καθηγητάς καὶ διδασκάλους ἀναλόγως πρὸς τὰς οικονομικὰς δυνάμεις ἐκάστης κοινότητος, θεωρούμενος παρά τε τῶν διοριζομένων καὶ μετατιθεμένων ὡς καὶ παρά τῶν κοινοτήτων, ὡς ἔχων κῦρος ἀπαράβατον καὶ ὡς παρέχων ἀσφαλῆ ἐγγύησιν τῆς προθύμου ἐκτελέσεως τῶν πρὸς ἀλλήλους ὑποχρεώσεων.

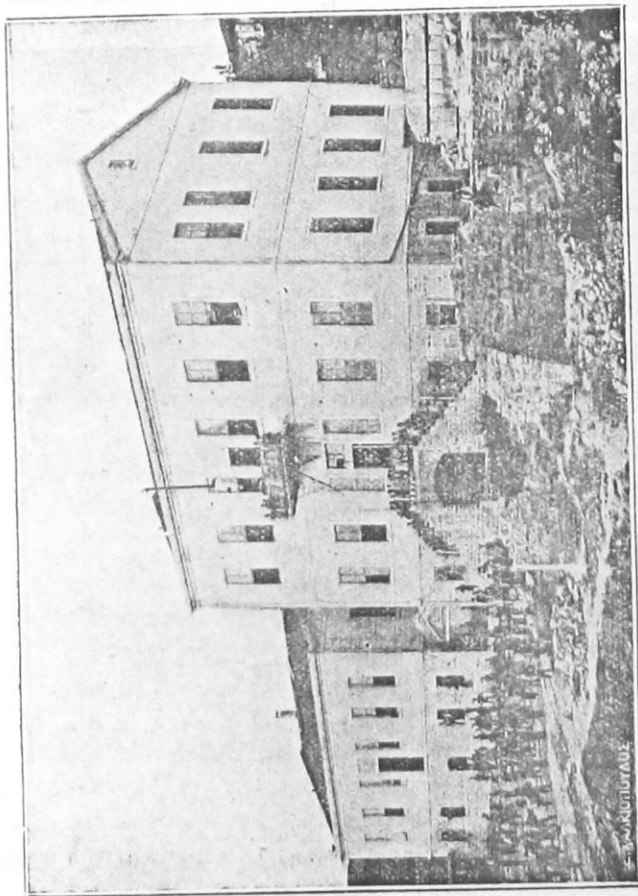
\*  
\* \*  
\*

Οὕτω βαθμηδὸν ὁ Σύλλογος ἠδυνήθη νὰ ἔχη εἰς πᾶσαν γωνίαν τῆς Μ. Ἀσίας φίλους καὶ ἀποστόλους τῶν ἰδεῶν αὐτοῦ, θερμοὺς δὲ δὲ καὶ ἐνθουσιῶδεις συνεργάτας, ἐργαζομένους πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ καὶ μετὰ προθυμίας πάντοτε ἐκτελοῦντας πᾶσαν ἐντολήν αὐτοῦ.

Τῆς εὐρυτάτης δὲ ταύτης ὀργανώσεως ἐπωφεληθεὶς ὁ Σύλλογος κατήρτισε διὰ συντόνου καὶ πολυετοῦς ἐργασίας *Στατιστικὴν τῶν θρησκευτικῶν καὶ ἐκπαιδευτικῶν δυνάμεων τοῦ Μικρασιατικοῦ Ἑλληνισμοῦ*.

Πρὸς τοῦτο ἀπέστειλεν ἐν φακέλλῳ ἔντυπα δελτία μεθ' ὁδηγιῶν πρὸς τοὺς ἀνὰ σύμπασαν τὴν Μικρὰν Ἀσίαν κατεσπαρμένους φίλους αὐτοῦ καὶ μαθητὰς μετὰ τῆς ἐντολῆς, ὅπως σημειώσωσιν ἐν τῷ δελτίῳ τὸν ἀριθμὸν τῶν Ἑλλήνων, τῶν Ἐκκλησιῶν, τῶν ἱερέων, τῶν Ἀρρεναγωγείων τῶν καθηγητῶν, διδασκάλων καὶ μαθητῶν, τῶν Παρθεναγωγείων, τῶν Διδασκαλιστῶν καὶ τῶν μαθητριῶν, τῶν Νηπιαγωγείων καὶ τῶν νηπιῶν, καὶ τέλος τὸν διὰ τὰ ἐκπαιδευτήρια προϋπολογισμὸν τῆς κοινότητος, ἐν ἣ διέμενον, ὡς καὶ πασῶν τῶν μέχρις ὠρισμένης ἀκτίνος κοινοτήτων, ἃς ἠδύναντο νὰ ἐπισκεφθῶσιν, ἢ περὶ ὧν εἶχον ἀσφαλεῖς πληροφορίες· οὕτω δὲ συμπληρωμένα ἐπεστρέφοντο τὰ δελτία ἐν φακέλλῳ ἐν εἶδει ἐπιστολῆς. Διὰ τοιαύτης μακρᾶς καὶ ἐνδελεχοῦς ἐργασίας κατώρ-

θῶσε νὰ καταρτίσῃ τὴν στατιστικὴν, ἦν, συνεπλήρωσεν εἶτα διὰ νέων δελτίων καὶ πληροφοριῶν, ἃς παρεῖχον αὐτῷ οἱ εἰς Ἀθήνας ἐκάστοτε ἀφικ-



Τὰ ἀρρωγίη τοῦ Συλλόγου « Ἀνανολὴ ἀνεγερθέντα ἐκπαιδευτήρια τῆς Σινώπης.

νοῦμενοι Μικρασιαῖται. Ἡ στατιστικὴ αὕτη τοῦ Συλλόγου, μεθοδικῶς διεργηθεῖσα, ὑπῆρξεν ἡ ἀκριβεστέρα καὶ ἡ πληρεστέρα πασῶν τῶν ὑπ'

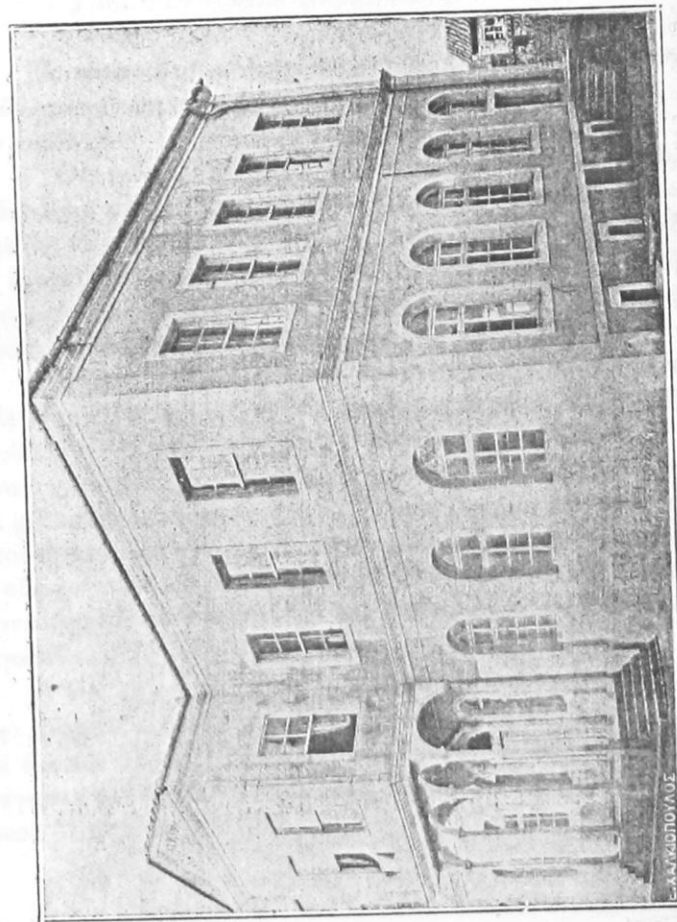
ἄλλων ὁμογενῶν ἢ ἀλλοδαπῶν δημοσιευθεισῶν, διότι οὐδείς πλὴν τοῦ Συλλόγου διέθετε τόσους καὶ τοιούτους συνεργάτας πρὸς συγκρότησιν τοιούτου ἔργου, οἷους καὶ ὅσους ὁ Σύλλογος. Ἡ στατιστικὴ δὲ αὕτη, ἡ κατ' ἐπαρχίας διαιρεθεῖσα καὶ περιλαμβάνουσα πάσας ὀνομαστὶ τὰς κοινότητας ἀπὸ τῶν μεγαλειτέρων μέχρι τῶν μικροτάτων καὶ αὐτῶν τῶν μόλις ἐκ δέκα πέντε ἢ εἴκοσιν οἰκογενειῶν ἀπαρτιζομένων, διεφώτισεν εἰς τὰς ἐνεργείας τῶν ἐπισήμων ἡμῶν ἀρχὰς καὶ θὰ ἀποτελέσῃ, μετὰ τὸν καταστροφὴν, τὸ ἀρχεῖον τοῦ Μικρασιατικοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Τῷ 1895 ἐξήκοντα οἰκογένειαι ἐκ τῶν ἐν Καυκάσῳ Ἑλλήνων κατῆλθον εἰς τὴν μητέρα Πατρίδα, ὅπως ἐγκατασιῶσιν ὡς καλλιεργηταί, εἰς τὰ μεγάλα ἐν Θεσσαλίᾳ κτήματα.

Δυστυχῶς καθ' ὃν χρόνον ἀφίκοντο εἰς Θεσσαλίαν ὁ μὲν τὴν ἰδέαν ταύτην τῆς μεταναστεύσεως τῶν Καυκασίων Ἑλλήνων συλλαβὸν αἰδιδίμος μεγαλοϊδεάτης Θεόδωρος Νεγρεπόντης δὲν ὑπῆρχε πλέον ἐν τῇ ζωῇ, ὁ δὲ τὴν φιλοπάτριδα ταύτην ἰδέαν υἰοθετήσας μεγαλοπράγμων πολιτικὸς Χαρίλαος Τρικούπης δὲν ἦτο ἐν τοῖς πράγμασι, δι' ὃ ἡ ἐγκατάστασις τῶν μεταναστῶν ἀπέβη ἀδύνατος. Οὗτοι δὲ ἀποδεκατισθέντες ὑπὸ τῶν κακουχιῶν καὶ τῶν νόσων περιῆλθον εἰς τὸν πανέσχατον βαθμὸν τῆς δυστυχίας, ρακένδυτοι δὲ καὶ σκελετώδεις κατῆλθον εἰς τὸν Πειραιᾶ, θέαμα οἰκτρότατον ἐμφανίζοντες. Ὁ Σύλλογος τότε διὰ δραστηριωτάτων ἐνεργειῶν κατῴρθωσε νὰ ἐνδύσῃ καὶ διαθρέψῃ τοὺς δυστυχεῖς τούτους Μικρασιάτας, ἐν τέλει δὲ βλέπων ὅτι αἱ πρὸς ἐγκατάστασιν αὐτῶν ἐνεργεῖαι αὐτοῦ ἀπέβαινον εἰς μᾶτην, ἐξαπέστειλεν αὐτοὺς ἰδίᾳ δαπάνῃ εἰς τὴν ἄξενον χώραν, ἐξ ἧς κατῆλθον, ὅπως σώσῃ τοὺς ἐναπολειφθέντας ἀπὸ τοῦ βεβαίου θανάτου τῆς πείνης καὶ τῶν κακουχιῶν.

Μετ' οὐ πολὺν δὲ χρόνον 760 ψυχὰι κατῆλθον καὶ πάλιν ἐκ Καύ-

κάσου προκληθεῖσαι ὑπὸ μεγαλοκτηματίου Θεσσαλοῦ πρὸς καλλιέργειαν τῶν κτημάτων αὐτοῦ.



Τὸ ἀρχεῖον τοῦ Συλλόγου ἐν Θεσσαλίᾳ ἀνεγέρθη ἐν Ἀταλλεῖᾳ Παρθένα, ὠγείον

Μὴ ἐπιτευχθείσης ὅμως τῆς ἐγκαταστάσεως αὐτῶν, περιῆλθον καὶ οὗτοι ταχέως εἰς παναθλίαν κατάστασιν καὶ ἀποδεκατισθέντες ὑπὸ

τῶν νόσων, τῆς πείνης καὶ τῶν κακουχιῶν, κατῆλθον καὶ οὗτοι εἰς Πειραιᾶ ἐν ἀπεριγράπτῳ ἀθλιότητι. Ὁ Σύλλογος δι' ὑπομνημάτων καὶ ἐγγράφων καὶ παντοειδῶν ἐνεργειῶν προσεπάθησε νὰ πείσῃ τοὺς ἰσχύοντας νὰ λάβωσι περὶ τῶν Ἑλλήνων τούτων μέριμναν ὀριστικὴν. Παρατεινομένης ὁμως τῆς ἀοριστίας καὶ ἐπιδεινουμένης τῆς καταστάσεως τῶν δυστυχῶν ἐκείνων, ὁ Σύλλογος ἐμερίμνησε, μυρίας καὶ πολυμόχθους καταβαλὼν προσπαθείας, ὅπως διαθρέψῃ αὐτοὺς καὶ περιθάψῃ παντοιοτρόπως χορηγήσας ἱμάτια, κλινοστρωμνὰς καὶ χρήματα, καὶ ἐν τέλει νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν δωρεὰν παλινόστησιν αὐτῶν εἰς τὸν Καύκασον.

Ὁ Σύλλογος ἐξαιρετικῶς ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ὀφείλει νὰ ἐξάρῃ τὴν γενναιοφροσύνην καὶ τὴν φιλόανθρωπον ἐλευθεριότητα τῆς εὐγενεστάτης Κομίσσης κ. *Δουίξης Ριανκούρ*, ἧς ἄνευ ὁ Σύλλογος ἐλάχισταίως θὰ ἠδύνατο νὰ πράξῃ ὑπὲρ τῶν δυστυχῶν ἐκείνων Μικρασιατῶν.

Ὅτε μετὰ τὸν Κριμαϊκὸν πόλεμον ἐπετράπη διὰ τῆς συνθήκης εἰς πάντα ὑπήκοον Ὄθωμανὸν νὰ ἐκδηλώσῃ ἐλευθέρως τὴν θρησκείαν αὐτοῦ καὶ νὰ ἐκτελῇ ἀκωλύτως τὰ θρησκευτικὰ αὐτοῦ καθήκοντα, οἱ ἐν τῇ περιφερείᾳ Ἀκ—δάγ—Ματὲν Ἕλληνες, οἱ ἐν τῷ κρυπτῷ ἐπὶ αἰῶνας μακροὺς διασώσαντες τὴν θρησκείαν καὶ τὴν ἐθνικότητα αὐτῶν ἐν τῷ φανερῷ δὲ ὡς Τούρκοι διαβιῶντες καὶ Τουρκικὰ φέροντες ὀνόματα, ἀπετίναξαν τὸν τὴν Ἑλληνικὴν αὐτῶν ψυχὴν πιέζοντα ἐφιάλτην καὶ ἐνεφανίσθησαν χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι χαίροντες καὶ ἀγαλλόμενοι Ἄλλ' ἢ Τουρκικὴ Κυβέρνησις δὲν ἀνεγνώρισεν αὐτοὺς ὡς Χριστιανούς καὶ δὲν ἀπῆλλαξεν αὐτοὺς τῆς στρατιωτικῆς ὑποχρεώσεως. Ὁ Σύλλογος τότε ἐπρωτοστάτησεν ἐν τῷ δεινῷ ἐκείνῳ ἀγῶνι καὶ δι' ἐνεργειῶν αὐτοῦ ἐπιμόνων παρὰ τε ταῖς ἑξέναις Πρεσβείαις καὶ παρὰ τῇ Ἑλληνικῇ Κυβερνήσει συνετέλεσεν ἰσχυρῶς πρὸς αἰσίαν λύσιν τοῦ σοβαροῦ τούτου ζητήματος.

Εἰς πᾶσαν τυχαίαν ἢ ἐκ θεομηνίας συμφορὰν τῶν Μικρασιατῶν ὁ Σύλλογος συνεκινεῖτο βαθύτατα καὶ ταχύτατα ἔσπευδεν εἰς παρηγορίαν αὐτῶν.

α') Ὅτε ἐκάη ἡ πατρὶς τοῦ Διογένοϋς, ἡ Σινώπη, τῷ 1895, τὰ δὲ ἐκπαιδευτήρια αὐτῆς ἐγένοντο παρανάλωμα τοῦ πυρός, ὁ Σύλλογος ἀνήγειρε διὰ δαπάνης 14166 δραχμῶν καλλιπρεπέστατον ἐκπαιδευτήριον καὶ προσέλαβεν ὡς ὑποτρόφους αὐτοῦ ἐν τῇ Ριζαρείῳ καὶ τῷ Πανεπιστημίῳ καὶ τῷ Δισισκαλείῳ τοὺς ἀρίστους τῶν μαθητῶν τῆς δεινῶς δοκιμασθείσης ἀτυχοῦς πόλεως.

β') Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος, 1895, ὁμοία συμφορὰ ἐπέσκηψε κατ' ἄλλης Ἑλληνικωτάτης πόλεως, εἰς τὸ ἀντίπεραν ἀκριβῶς ἄκρον τῆς Μικρᾶς Ἀσίας κεμένης, τῆς Ἀτταλείας. Ἡ πυρκαϊὰ ἢ τὴν Ἑλληνικὴν συνοικίαν ἀποτεφρώσασα κατέκαυσε καὶ τὰ ἐκπαιδευτήρια τῆς Κοινότητος. Ἄοκνος καὶ φιλόστοργος προστάτης ὁ Σύλλογος ἔσπευσε καὶ πρὸς τὴν Ἀττάλειαν ἄγγελος παρηγορίας ἀποστείλας δραχμὰς 5691,85 φιλοτιμηθέντες δὲ οἱ φιλογενέστατοι καὶ φιλόμουσοι Ἀτταλεῖς ἐκ τῆς δωρεᾶς ταύτης συνεπλήρωσαν τὸ ποσὸν τοῦτο καὶ ἀνήγειραν περικαλλέστατον Παρθεναγωγεῖον.

γ') Ὅτε δὲ καὶ πάλιν, τῷ 1899, σεισμὸς καταστρεπτικώτατος κατέρριψε χιλιάδας οἰκιῶν ἐν τῇ δυτικῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ καὶ πλεῖσται ἐκκλησίαι καὶ ἐκπαιδευτήρια ἐκ θεμελίων ἀνετράπησαν, ὁ Σύλλογος διέθεσε πρὸς ἀνέγερσιν τῶν ἐκκλησιῶν καὶ ἐκπαιδευτηρίων δραχμὰς μὲν 43563,30 χρυσᾶ δὲ φράγκα 1081,10.

Ὅπως δ' ἐπαρκέσῃ ὁ Σύλλογος εἰς τὰς κολοσσιαίας ταύτας δαπά-

νας ἔσπευσε νὰ ιδρύσῃ δύο παραρτήματα, ἓν ἐν Καίρῳ καὶ ἕτερον ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τῷ 1906. Τὰ παραρτήματα ταῦτα διευθυνόμενα ὑπὸ φιλογενιστάτων καὶ ἀξιοτάτων πάσης ἐθνικῆς εὐγνωμοσύνης ἀνδρῶν προσηνεγκοῦ μεγίστας ὑπηρεσίας εἰς τὸν Κεντρικὸν Σύλλογον ἐπὶ μακρὰν σειρὰν ἐτῶν.

\* \*

Ὅτε οἱ νικητὰι ἐν Συρίᾳ Ἀγγλοὶ μετήνεγκον εἰς Αἴγυπτον τοὺς αἰχμαλώτους αὐτῶν Τούρκους, ἐν οἷς καὶ δύο χιλιάδας Ἑλληνας, τὰ ἐν Αἰγύπτῳ παραρτήματα τοῦ Συλλόγου παρελάμβανον παρὰ τῶν Ἀγγλῶν τοὺς Ἑλληνας, καὶ πεινῶντας αὐτοὺς διέτρεφον καὶ γυμνητεύοντας ἐνέδουον ἐφοδιάζοντα δὲ αὐτοὺς διὰ 3 λιρῶν ἕκαστον κτὶ δι' εἰσιτηρίου ἀπέστειλλον εἰς Πειραιᾶ, ὃ δὲ Σύλλογος ἐκ Πειραιῶς ἠμερίμνα περὶ τῆς ἀποστολῆς αὐτῶν εἰς Μικρὰν Ἀσίαν, πολλὰ πρὸς τοῦτο μοχθῶν καὶ πολλὰ δαπανῶν.

\* \*

Κατὰ ἑκατοντάδας ἀριθμοῦνται οἱ νέοι, οἵτινες ἔσπευσαν ἀπὸ πάσης Μικρασιατικῆς γωνίας, ἵνα μετάρχωσι τῶν ἀπελευθερωτικῶν ἀγώνων, οὓς διεξήγαγεν ἡ Μήτηρ Ἑλλάς κατὰ τὸ 1897, κατὰ τοὺς Βαλκανικοὺς καὶ κατὰ τὸν Παγκόσμιον πόλεμον. Πλεῖστοι τῶν φιλοτιμῶν τούτων νέων, ἐν οἷς καὶ πολλοὶ τῶν ὑποτρόφων καὶ ἀναστημάτων τοῦ Συλλόγου, εὖρον ἔνδοξον θάνατον ἐν τοῖς πεδίοις τῶν μαχῶν, οἱ δὲ ἐπιστρέφοντες ἐκ τῶν πολέμων, μὴ δυνάμενοι πλέον νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς Μικρὰν Ἀσίαν, διότι ἐκεῖ ἀνέμενον ἀφεύκτως αὐτοὺς ἡ ἀγχόνη, κατέφευγον εἰς τὸν Σύλλογον, ὅστις φιλοστοργώτατα ἠμερίμνα περὶ αὐτῶν ἠθικῶς καὶ ὑλικῶς βοηθῶν αὐτοὺς μέχρις ἀποκαταστάσεως καὶ ἔξευ-

ρέσεως πόρου ζωῆς. Ἄλλους δὲ τούτων ἀπέστειλεν ἰδίᾳ δαπάνῃ εἰς Αἴγυπτον, τὴν δὲ ἐκεῖ σε παραρτήματα ἠμερίμνων περὶ αὐτῶν προσηκόκόντως.

\* \*

Κατὰ τὸν πρό τινων ἐτῶν ἀποκλεισμόν οἱ Μικρασιᾶται φοιτητὰι καὶ μαθητὰι περιῆλθον εἰς δεινὰς στερήσεις μὴ δυνάμενοι νὰ λαμβάνωσι χρήματα παρὰ τῶν γονέων ἢ κηδεμόνων αὐτῶν. Τότε ὁ Σύλλογος ἐνεργήσας δραστηρίως κατώρθωσε νὰ περισυλλέξῃ καὶ νὰ διανείμῃ πρὸς τοὺς ἀναξιοπαθῆσαντας τούτους Μικρασιᾶτας περὶ τὰς 30 000 δραχμῶν, σώσας αὐτοὺς ἀπὸ τῆς πείνης καὶ τῶν τλαιπωριῶν καὶ ἀποτρέψας τὸν κίνδυνον τῆς διακοπῆς τῶν σπουδῶν αὐτῶν.

\* \*

Ὅτε μετὰ τὴν λήξιν τοῦ παγκοσμίου πολέμου οἱ ἠττηθέντες Τούρκοι ἐπεχείρουν νὰ στηρίξωσι τὰ ἐπὶ τῆς Μ. Ἀσίας δικαιώματα αὐτῶν ἐπὶ τῆς πλειοψηφίας, τότε ὁ Σύλλογος ἐποιήσατο σχετικὴν διάλεξιν ἐν τῷ Παρνασσῷ, τῇ 4ῃ Μαρτίου 1921, καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν στοιχείων, ἅτινα εἶχε περισυλλέξει καὶ μελετήσῃ καὶ ἐξακριβώσῃ ἀπέδειξε κατὰ τρόπον οὐδεμίαν ἐπιτρέποντα ἀντίρρησην, ὅτι ὁ ἰσχυρισμὸς οὗτος τῶν Τούρκων ἦτο ψευδὴς καὶ ἀσύστατος, διότι ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ οἱ καθαρῶς Τούρκοι μόλις ἀνέρχονται εἰς 2,000,000, πάντες δ' οἱ ἄλλοι κάτοικοι τῆς χώρας, ἀνερχόμενοι εἰς 7,000,000 ἀπαρτίζονται ἐκ φυλῶν διαφορωτάτων, αἵτινες οὐ μόνον οὐδὲν κοινὸν ἔχουσι πρὸς τοὺς Τούρκους, ἀλλὰ καὶ βδελύττονται τούτους καὶ μισοῦνται βαθέως ὑπὸ τούτων καὶ πολλάκις ἐπανεστάτησαν κατὰ τούτων πρὸς ἀποτίναξιν τῆς τυρρανίας αὐτῶν, ἀλλ' αἱ ἐπαναστάσεις αὐτῶν κατεπνίγησαν ἐν τῷ αἵματι αὐτῶν ὑπὸ τῶν τυράννων.

Ἀπέδειξεν ὡσαύτως διὰ τῆς διαλέξεως αὐτοῦ ταύτης ὁ Σύλλογος ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν κρυπτῷ Χριστιανῶν εἶναι μέγας καὶ ὅτι πολλαὶ φυλαί, αἵτινες φέρονται ὡς Τοῦρκοι, εἰσὶ τοῦναίτιον ἀπόγονοι τῶν Ἑλλήνων ἀποβαλόντες μὲν τὴν γλῶσσαν, οὐχὶ ὅμως τελείως καὶ τὴν Ἑθνικὴν αὐτῶν συνείδησιν. Ἡ διάλεξις αὕτη, ἣτις προὔξηνε καταπληκτικὴν ἐντύπωσιν εἰς πάντα τὸν παρευρεθέντα κατ' αὐτὴν πολιτικὸν κόσμον, διὰ τὴν ἀκρίβειαν καὶ τὴν σαφήνειαν αὐτῆς ἐτηλεγραφήθη ὑπὸ τῶν ἀριμοδίων ἐν περιλήψει εἰς πάντας τοὺς πρωθυπουργοὺς τῶν συμμάχων Κρατῶν, ἐδημοσιεύθη δαπάναις φιλογενῶν ἀνδρῶν, τὸ δὲ Πανεπιστήμιον ἀποβλέπον εἰς τὴν ἐκ τῆς διαλέξεως ταύτης προσγινομένην Ἑθνικὴν ὠφέλειαν προσήνεγκε δρχ. 3000 πρὸς ὡς οἶδόν τε εὐρυτάτην διάδοσιν αὐτῆς. Μεγίστας δ' ὑπηρεσίας παρέσχε τὸ ἔργον τοῦτο τοῦ Συλλόγου εἰς τοὺς ἐπισήμους κατὰ τὰς περὶ εἰρήνης διαπραγματεύσεις.

Ἐπειδὴ οἱ κατὰ τῶν Χριστιανῶν διωγμοὶ ἐν Ἀνατολῇ προσέλαβον χαρακτῆρα γενικοῦ ὀλέθρου καὶ προὔκλεισαν ἐν τέλει τὴν προσοχὴν τῶν Ἰσχυρῶν τῆς Γῆς, οἱ δὲ Τοῦρκοι ἐλεχείρησαν νὰ δικαιολογήσωσι τούτους ὡς ἐπιβληθέντας δῆθεν ὑπὸ στρατιωτικῶν ἀναγκῶν, ὁ Σύλλογος δι' ἄλλης διαλέξεως γενομένης ἐν τῷ Παρνασσῷ τῇ 2α Ἰουνίου 1921 καὶ ἐρειδομένης ἐπὶ ἀσφαλῶν δεδομένων ἀπέδειξεν ὅτι οἱ διωγμοὶ καὶ αἱ σφαγαὶ ἔγκεινται ἐν αὐτῇ ταύτῃ τῇ φύσει καὶ τῇ θρησκοληψίᾳ τοῦ Τοῦρκου, ὅτι ἐπιβίλλονται ὑπὸ τοῦ Κορανίου, εἰς οὐ τὰς ἐντολάς τυφλῶς ὑπακούουσιν οἱ Τοῦρκοι, ὅτι αἱ σφαγαὶ καὶ οἱ διωγμοὶ ἀποτελοῦσι τὴν μόνην ἱστορίαν τοῦ Τουρκικοῦ Κράτους, καὶ ὅτι οὐδεὶς ἀπολύτως στρατιωτικὸς λόγος ἐπέβαλλε τὴν κατὰ μυριάδας ἐκτόπισιν καὶ τὸν μαρτυρικὸν θάνατον τῶν Ἑλλήνων καὶ Ἀρμενίων.

Τὴν διάλεξιν ταύτην μετέφρασεν εἰς τὴν Ἀγγλικὴν φιλόφρονος Ἀμερικανικῆ ἐν Σμύρνῃ ὀργάνωσις καὶ διένειμεν εἰς Εὐρώπην καὶ Ἀμερικὴν.

Διὰ τρίτης δὲ διαλέξεως, μετὰ τὴν καταστροφὴν, γενομένης ἐν τῷ θεάτρῳ «Ἀλάμπρα» κατ' Ἰούνιον τοῦ 1923 ὁ Σύλλογος ἀνέπτυξε τὰς σχέσεις τῆς ἐνεῦθεν πρὸς τὴν ἐκεῖθεν τοῦ Αἰγαίου Ἑλλάδα καὶ κατέδειξε τὸν Ἑλληνοχριστιανικὸν χαρακτῆρα τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, τὰς ὑπηρεσίας ἃς προσήνεγκεν αὕτη εἰς τὴν ἀνθρωπότητα, καὶ τὴν ζημίαν, ἣν θὰ προσεήνεγη γενικῶς ἢ ἐκτόποις τῶν Ἑλλήνων ἐκ τῆς χώρας, ἣν κατοικοῦσιν ἀπὸ τριῶν χιλιάδων ἐτῶν καὶ ἣς ἀπετέλουν ἀνεκαθεν τὸ μόνον προοδευτικὸν στοιχεῖον.

Ὅτε μετὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον οἱ Σύμμαχοι νικηταὶ ἐμελλον νὰποφασίσωσι περὶ τῆς τύχης τῶν ὑποδούλων λαῶν, φιλοπάτριδα τοῦ Συλλόγου μέλη προὔκλεισαν σύσκεψιν ἐν τοῖς γραφείοις αὐτοῦ, καθ' ἣν ἐκρίθη ἀπαραίτητος ἡ ἴδρυσις ἐπιτροπείας ἀποκλειστικὸν σκοπὸν ἐχούσης νὰ ἐπιδιώξῃ διὰ παντὸς νομίμου μέσου τὴν ἀπολύτρωσιν τῶν ὑπὸ τὴν Τουρκικὴν τυραννίαν Ἑλληνικῶν χωρῶν. Ἰδρυσεν λοιπὸν τότε τὴν κληθεῖσαν «Κοινὴν τῶν ἀλυτρώτων Ἑλλήνων Ἐπιτροπείαν» ἣς Πρόεδρος καὶ Γεν. Γραμματεὺς καὶ Ταμίας διετέλεσαν οἱ αὐτοὶ οἱ καὶ τοῦ Συλλόγου, καὶ ἦτις διὰ συλλαλητηρίων, ὑπομνημάτων, δημοσιευμάτων καὶ δι' ἀποστολῆς πρεσβείας εἰς Εὐρώπην καὶ Ἀμερικὴν κατώρθωσε νὰ διαφωτίσῃ τὴν Παγκόσμιον κοινὴν γνώμην περὶ τῶν δικαίων τοῦ ἀλυτρώτου Ἑλληνισμοῦ καὶ νὰ ἐνισχύσῃ παντοιοτρόπως τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν ἐν ταῖς σχετικαῖς ἐνεργείαις αὐτῆς. Ὅτε δὲ ὁ Σύλλογος εἶδεν ἀπολυτρουμένας πάσας τὰς Ἑλληνικὰς ἐν Εὐρώπῃ χώρας καὶ τὴν Δυτικὴν Μικρὰν Ἀσίαν καὶ ἀντελήφθη ὅτι οὐδένα πλέον γενικὸν ἐθνωφελῆ σκοπὸν ἠδύνατο νὰ ἐπιδιώξῃ ἢ Ἐπιτροπεία, ἀπεχώρησε ταύτης καὶ περιωρίσθη καὶ πάλιν εἰς τὰ ὑπὲρ τῶν μὴ ἀπολυτρωθέντων Μικρασιατῶν καθήκοντα αὐτοῦ.

**Β΄.**

**ΜΕΤΑ ΔΕ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΙΣ ΕΛΛΑΔΑ ΑΦΙ-  
ΞΙΝ ΤΩΝ ΟΙΚΤΡΩΝ ΥΠΣΛΕΙΜΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΣΦΑΓΙΑ-  
ΣΘΕΝΤΟΣ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ ΣΥΛΛΟ-  
ΓΟΣ ΠΡΟΕΒΗ ΕΙΣ ΤΑ ΕΞΗΣ ΕΡΓΑ ΠΡΟΣ ΜΙΚΡΑΝ ΑΝΑ-  
ΚΟΥΦΙΣΙΝ ΤΩΝ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΩΝ.**

---

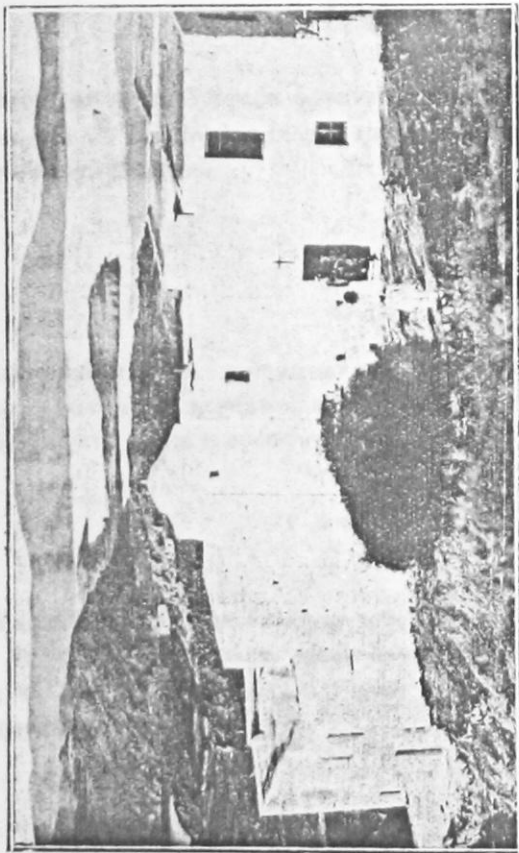
Ἐξέδωκε 3452 πιστοποιητικά ἀπαραιτήτως ἀναγκαῖα εἰς τοὺς  
πρόσφυγας καὶ ἐξέδωκε ταῦτα **τελειῶς δωρεάν**, οὐδέποτε παρ'  
οὐδενὸς πρόσφυγος οὐδὲ ὀβολὸν εἰσπράξας.

\* \*  
\*

Διένειμεν εἰς τοὺς πρόσφυγας δι' εἰδικῆς ἐπιτροπείας δραχμὰς  
περὶ τὰς δέκα χιλιάδας. Ἡ Ἐπιτροπεία τοῦ Συλλόγου περιερχομένη  
τοὺς καταυλισμοὺς ἐχορῆγει τὸ βοήθημα εἰς τοὺς μᾶλλον δυστυχοῦν-  
τας, ἀνάλογον δὲ πρὸς τὰς ἀνάγκας αὐτῶν.



Περιουλέξε και εστέγασεν αποπλανηθείσας νεάνιδας και πολυ-

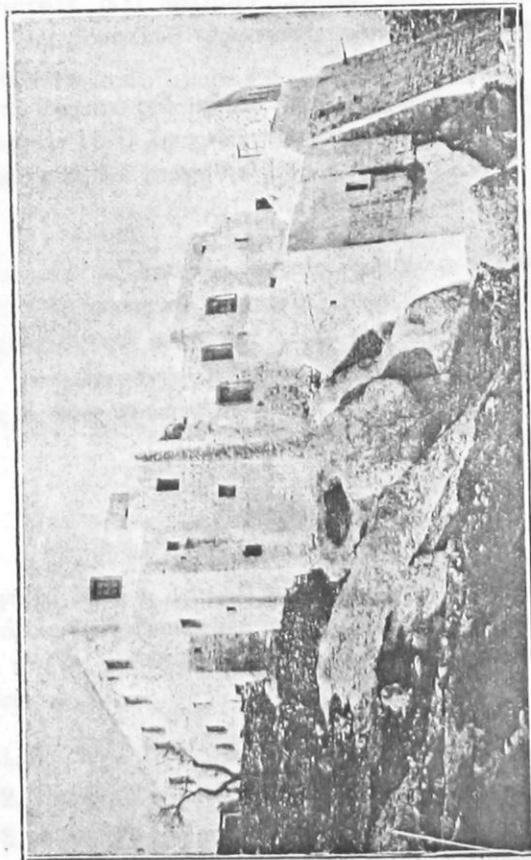


Ἡ πρόσοψις τοῦ ἐν Πάτμῳ Ἱεροδισκακαλείου τῆς Ἀποκαλύψεως

μελεσάτας οἰκογενείας ἐκ διαφόρων μερῶν τῆς Μ. Ἀσίας χορηγῶν συγχρόνως εἰς αὐτὰς ἡμερήσιον ἐπίδομα πρὸς συντήρησιν αὐτῶν.



Διένειμε 2000 κλινοσκεπάσματα εἰς τοὺς ἐν Ἀθήναις και Πει-



Τὸ ἐν Πάτμῳ Ἱεροδισκακαλείον τῆς Ἀποκαλύψεως τοῦ Συλλόγου ἐν Ἀνατολή.

ραιῖ και ταῖς ἐπαρχίαις πρόσφυγας, δι' ἐιδικῆς ἐπιτροπείας περιελ-

θούσης τούς καταυλισμούς και χορηγήσας τὰ κλινοσκεπάσματα εἰς τούς ἀληθῶς ἔχοντας ἀνάγκην αὐτῶν πρόσφυγας.

\* \*  
\*

Εἰσήγαγεν εἰς τὰ διάφορα ὄρφανοτροφεία τοῦ τε Κράτους καὶ τὰ Ἀμερικανικὰ 92 ὄρφανὰ, ἀποσπᾶσας ταῦτα ἀπὸ βεβαίου ἐκ πείνης καὶ ψύχους οἰκτροῦ θανάτου.

\* \*  
\*

Διένειμε 465 ζεύγη ὑποδημάτων καὶ 1675 τεμάχια διαφόρων ἱματίων καὶ πάλιν δι' Ἐπιτροπείας εἰδικῆς, καὶ μόνον εἰς τούς ἀληθῶς ἔχοντας ἀνάγκην τούτων πρόσφυγας.

\* \*  
\*

Ἐπακούσας πρὸς τὴν ἔκκλησιν τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Προνοίας κ. Ἀπ. Δοξιάδου ἀπέστειλεν αὐτῷ δραχμὰς 10,000 ὅπως διαθέσῃ ταύτας διὰ τὰς μᾶλλον ἐπειγούσας, κατὰ τὴν κρίσιν αὐτοῦ, ἀνάγκας τῶν προσφύγων.

\* \*  
\*

Διένειμε καὶ ἑξακολουθεῖ διανέμων διδακτικὰ βιβλία εἰς τούς ἀπόρους μαθητὰς πρόσφυγας.

\* \*  
\*

Ἀπέστειλε 500 δραχμῶν Σχολικὰ εἶδη εἰς τὰ ὄρφανὰ τοῦ ἐν Ὁρωπῷ Ἀμερικανικοῦ Ὁρφανοτροφείου καὶ μεγάλην πληθὺν διδακτικῶν βιβλίων.

Εἰς τὰ ὄρφανὰ τοῦ αὐτοῦ ὄρφανοτροφείου ἀπέστειλεν ἐπὶ ταῖς ἀγίας ἑορταῖς 1000 δραχμῶν δῶρα (φωτογραφικὰς Ἑλληνικὰς πλάκας, γλυκίσματα καὶ παιγνίδια).

\* \*  
\*

Ἐστέγασε καὶ στεγάζει ἐν τοῖς γραφείοις αὐτοῦ εἰκοσιῆς προσφυγικὰς ὀργανώσεις καὶ σωματεῖα, ἐργαζόμενα εὐδοκίμως ὑπὲρ τῶν προσφύγων, ὧς καὶ μίαν ὑπηρεσίαν τοῦ Κράτους—**ὑπηρεσία καταγραφῆς περιουσιῶν**—γενόμενος οὕτω ἐμμέσως μεγίστης ὠφελείας πρόξενος εἰς τούς πρόσφυγας.

\* \*  
\*

Δαπανᾷ ἑτησίως 18—20 χιλιάδας δραχμῶν πρὸς συντήρησιν τῶν ἐν διαφόροις ἐκπαιδευτηρίοις σπουδαζόντων ὀρφανῶν προσφύγων. Οἱ δὲ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο 1924—1925 λαμβάνοντες τακτικὸν μηνιαῖον ἐπίδομά εἰσιν οἱ ἑξῆς.

1. Πολυχρ. Παπαϊωάννου	ἐκ Κυζίκου
2. Γεωργ. Σαπουντζόγλου	» »
3. Δέσπ. Γραφίδου	» Κυδωνιῶν
4. Χρ. Χ. Χρήστου	» Σμύρνης
5. Ἀγλαΐα Χ. Νικολάου	» Πανόρμου

- |                         |                |
|-------------------------|----------------|
| 6. Δέσποινα Στασοῦ      | ἐκ Βρυούλων    |
| 7. Καλλιόπη Ζερβοῦ      | » »            |
| 8. Σταματίνα Τσακιρέλη  | » Περγάμου     |
| 9. Μαρία Μεταξᾶ         | » Τραπεζοῦντος |
| 10. Μαρία Μακρίδου      | » Σμύρνης      |
| 11. Χρυσῆ Ἁγιορείτου    | » Πισιδίας     |
| 12. Ὀλγα Κοσμίδου       | » Ἄμισοῦ       |
| 13. Σοφία Μικιάδου      | » Καισαρείας   |
| 14. Χρυσῆ Τσοτροπούλου  | » Περγάμου     |
| 15. Χριστ. Πρωμετευτέλη | » Κυδωνιῶν     |
| 16. Παναγ. Ἀγγελέλης    | » Κυδωνιῶν     |
| 17. Νικόλαος Ἀγγελέλης  | » Κυδωνιῶν     |
| 18. Ἀγ. Ἀγγελοματίης    | » Σμύρνης      |

\* \*

Ἀντιλαμβανόμενος ὅμως καὶ πάλιν ὁ Σύλλογος ὅτι αἱ ὑποτροφίαι μερικῶς μόνον καὶ πενιχρῶς ὑπηρετοῦσι τὸν μορφωτικὸν σκοπὸν αὐτοῦ προέβη εἰς τὴν ἰδρύσιν **νυκτερινῶν Σχολῶν** ἐν τοῖς προσφυγικοῖς συνοικισμοῖς «Συγγοῦ», «Βύρωνος», «Ν. Ἰωνίας» καὶ «Δραπετσῶνος» Πειραιῶς, εἰς ἃς οἱ ὄρφανοὶ προσφυγόπαιδες, καταφεύγοντες κατὰ τὰς νυκτερινὰς ὥρας μορφοῦνται, ἠθικοποιοῦνται καὶ καταρτίζονται εἰς πολίτας χρηστοὺς καὶ ὠφελίμους τῇ τε Κοινωνίᾳ καὶ τῷ Ἔθνει.

Αἱ νυκτεριναὶ αὗται Σχολαὶ ἀποτελοῦσιν ἐπανάληψιν τῆς Ἱστορίας τοῦ Ἔθνους ἡμῶν, καθ' ἣν πρὸ αἰῶνων καὶ ἐπὶ αἰῶνας οἱ μι-

κροὶ Μικρασιᾶται μετέβαινον νύκτωρ εἰς τὸ ἐν τῷ κρυπτῷ Σχολεῖον οὐτῶν ψάλλοντες χαμηλοφώνως καὶ περιδεῶς:

Φεγγαράκι μου λαμπρὸ  
φέγγε μου νὰ περπατῶ  
Νὰ πηγαίνω 'ς τὸ Σχολεῖο  
Νὰ μαθαίνω γράμματά.

Ἄνευ τῶν νυκτερινῶν Σχολῶν τούτων οἱ ἀπροστάτετοι οὔτοι εἴοι θὰ διέτρεχον τὸν μέγαν κίνδυνον νὰ μεταβληθῶσιν εἰς ἀλήτας καὶ τοιχεῖα ἐπιβλαβῆ καὶ ἀνατρεπτικά. Διὰ ταῦτα ὁ Σύλλογος τὴν πᾶσαν νὰ καταβάλῃ προσπάθειαν, ὅπως ἐπεκτείνῃ τὴν τοιαύτην αὐτοῦ εὐεργετικὴν δρᾶσιν ἰδρύων τοιαύτας Σχολὰς καὶ εἰς τοὺς ἄλλους προσφυγικοὺς συνοικισμούς.

\* \*

Τὴν δὲ 18ην παρελθόντος Ἰανουαρίου ὁ Σύλλογος συνεκάλεσεν ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ φιλολογικοῦ Συλλόγου «Παρνασσοῦ» καὶ ὑπὸ τὴν προεδρίαν τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ πρώην Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Μελετίου σύσκεψιν σκοπὸν ἔχουσαν τὴν ἀπὸ πάσης ἀποφασίως μελέτην τῆς Μ. Ἀσίας.

Κατὰ τὴν σύσκεψιν ταύτην, καθ' ἣν παρέστησαν καθηγηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου, Μικρασιᾶται Πληρεξούσιοι ἐν τῇ Ἐθνοσυνελεύσει καὶ μεγάλη πληθὺς λογίων καὶ ἐπιστημόνων Μικρασιατῶν, καὶ μετὰ τὰς συσκέψεις τοῦ Παναγιωτάτου, τοῦ Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου κ. Καντζηδάκι, τοῦ Προέδρου τοῦ Συλλόγου τῆς Ἀνατολῆς καὶ πολλῶν ἄλλων, ἀπεφασίσθη νὰ ἀνατεθῇ εἰς τὸν Σύλλογον ἡ μελέτη τῆς Μ. Ἀσίας ἀπὸ ἐθνολογικῆς, εκπαιδευτικῆς, λαογραφικῆς, γλωσσολογικῆς,

ἐμπορικῆς ἀπόψεως, ἢ κατάρτισις πλήρους στατιστικῆς τοῦ πρὸ τῶν διωγμῶν πληθυσμοῦ, ἢ ἐξακρίβωσις τοῦ ἀπολεσθέντος ἀριθμοῦ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν μαρτυρίων, αἵτινα ὑπέστησαν οὗτοι, ἢ ἴδρυσις Μικρασιατικοῦ Μουσείου, ἐν ᾧ νὰ περισυλλεγῶσι καὶ διασωθῶσι καὶ διαφυλαχθῶσι πάντα τὰ τεκμήρια τοῦ Ἑλληνοχριστιανικοῦ χαρακτῆρος τῆς Μ. Ἀσίας καὶ ἡ δημοσίευσις σχετικῶν λευκωμάτων καταμαρτυρούντων τὴν αἰωνίαν Ἑλληνικότητα τῆς χώρας ταύτης.

Ὁ δὲ Σύλλογος ἀνέλαβε τὴν ὀργάνωσιν τῆς πρὸς διεξαγωγὴν τοῦ μεγάλου τούτου ἔργου ἀπαιτουμένης ὑπηρεσίας, ἐν τῇ ἐλπίδι ὅτι θὰ δυναθῇ νὰ φέρῃ τοῦτο εἰς αἶσιον πέρας, τῇ ἀρωγῇ πάντων τῶν δυναμένων νὰ συντελέσωσι δι' οἰουδήποτε τρόπου εἰς τὴν ἐπιτυχίαν αὐτοῦ.

## ΙΔΡΥΤΑΙ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

- |                           |                              |
|---------------------------|------------------------------|
| 1. Μαργαρίτης Εὐαγγελίδης | 26. Ἄνδρ. Καβαφάκης          |
| 2. Π. Καρολίδης           | 27. Ἄριστ. Παπᾶς             |
| 3. Ζήσιμος Μπαζδέκης      | 28. Ραφαήλ Μαϊόπουλος        |
| 4. Ἄχιλ. Κελαϊδίτης       | 29. Χρ. Ἀθανασιάδης          |
| 5. Γ. Παχτικός            | 30. Ἄναστ. Φραγκουδάκης      |
| 6. Γ. Χωναῖος             | 31. Δημ. Γεωργίου            |
| 7. Γ. Πασχαλίδης          | 32. Κλεάνθ. Παπαγιαννόπουλος |
| 8. Γαβρ. Χαραλάμπους      | 33. Γεώργ. Τσιτσιτίης        |
| 9. Κων(τ)ίνος Ἀλευράς     | 34. Γεώργ. Α. Τσιτσιτίης     |
| 10. Ἀθ. Ἀντωνίου          | 35. Βασ. Καργιότογλου        |
| 11. Ἰωάν. Σταυριανάκης    | 36. Ἰωάν. Σταματέλης         |
| 12. Μιχαήλ Μαλανδράκης    | 37. Ἦλ. Χαριτίδης            |
| 13. Ἦλ. Δανηλίδης         | 38. Κων(τ)ίνος Σιταράς       |
| 14. Μωϋσ. Βιθυνός         | 39. Νέαρχος Ἀρδανιώτης       |
| 15. Γεωργ. Γεωργιάδης     | 40. Δημητρ. Ὑπανδρεμένος     |
| 16. Ἄνδρ. Ἐλευθεριάδης    | 41. Νικόλ. Καρδαμίτσης       |
| 17. Νικόλ. Λεοντιάδης     | 42. Κων(τ)ίνος Σταματέλης    |
| 18. Σταῦρος Λεοντιάδης    | 43. Σπυρ. Κοτσαμπάσογλου     |

19. Δανιήλ Δανηλίδης  
 20. Γεώργ. Καλέργης  
 21. Μιχαήλ Καλέργης  
 22. Ἄθ. Δεληγιάννης  
 23. Ἰωάν. Σολομωνίδης  
 24. Γεώργ. Μοδινός  
 25. Χρήστ. Γεωργίου

44. Νικόλ. Μικελίδης  
 45. Νικολ. Κρουσουλίδης  
 46. Κων)τῖνος Σταματίου  
 47. Θεοφ. Φαρασόπουλος  
 48. Ἰωάν. Γαλανός  
 49. Λουκάς Παυλίδης

## ΜΕΓΑΛΟΙ ΕΥΕΡΓΕΤΑΙ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

Ὁ Σωξοαγαθουπόλεως Παρθένιος  
 Ριζάρειος Σχολῆ  
 Ἀπόστ. Βαφειάδης  
 Ὁ Ἱεροσολύμων Νικόδημος  
 Ἐθνικὸν Πανεπιστήμιον  
 Σύλλογος πρὸς διάδοσιν τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων  
 Κρητικὴ Πολιτεία  
 Τράπεζα Ἀθηνῶν  
 Σοφία Σχλεῖμαν  
 Κόμισσα Λ. Ριανκούρ  
 Καλ. Ν. Λουϊζίδης  
 Ἀλ. Μ. Λαμπρινούδης  
 Γ. Γ. Πεσμαζόγλους  
 Λ. Μ. Μελᾶς  
 Χρ. Καστριώτης  
 Ν. Λουϊζίδης  
 Ἀλ. Μαῦρος  
 Νικ. Ταιγαδάπασᾶς  
 Μητροπολίτης Ἀθηνῶν Θεόκλητος  
 Ἐμμ. Μπενάκης  
 Γεώργιος Ζερβουδάκης  
 Νέστωρ Τσανακλῆς  
 Νικόλαος Ψιακῆς  
 Λουκάς Σαντραπές